

Rapport

efter kvalitetsgranskning av
Rätten till utbildning i Internationella Engelska Skolan i
Karlstad

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Internationella Engelska Skolan i Karlstad

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Referenslista

Inledning

Skolinspektionen genomför under läsåret 2012–2013 en kvalitetsgranskning av *Rätten till utbildning - Grundskolans arbete för att främja närvaro och motverka frånvaro så att elever fullgör sin utbildning*. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9. Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Granskningen vid Internationella Engelska Skolan i Karlstad ingår i detta projekt.

Internationella Engelska Skolan i Karlstad besöktes den 11 och 12 december 2012. Ansvariga inspektörer har varit utredaren Jonas Nygren och juristen Jenny Beckman. I denna rapport redovisar inspektörerna sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av rätten till utbildning omfattar cirka 20 skolor och huvudmän.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor och huvudmän som ingått i granskningen ger rapporten en referensram och en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra skolor och huvudmän. Det enskilda beslutet kan därmed sättas in i ett större sammanhang.

Bakgrundsuppgifter om Internationella Engelska Skolan i Karlstad

Internationella Engelska Skolan i Karlstad omfattar grundskolans årskurs 4-9. Årskurserna 6-9 har sammanlagt 452 elever. Skolan har 28-32 elever per klass. Skolan leds av en rektor och är uppdelad i "Junior School" för årskurserna 4-6 och "Senior School" för årskurserna 7-9. Skolan leds av en rektor som har en biträdande rektor till sitt förfogande i bland annat handläggningen av elevärenden.

Skolan är organiserad så att varje klass har två mentorer vilka aktivt samverkar vad gäller klassens samtliga övergripande angelägenheter. Mentorerna delar upp aktuellt antal elever sinsemellan och har således ansvar för halva gruppen var.

Rektor är ytterst ansvarig för "Student Care Team", elevhälsoteam vid Internationella Engelska Skolan Karlstad men har delegerat det vardagligt operationella arbetet för funktionen till skolans biträdande rektor. I Student Care Team ingår, förutom redan nämnda två personer, skolsköterska, kurator, studievägledare, specialpedagog och "activity coordinators" skolvärd/värdinna. Teamet träffas två gånger per vecka. Vid dessa tillfällen kan mentorer lyfta elevärenden och elever i behov av särskilt stöd.

Rektor uppger att frånvaron vid skolan är låg. Enligt uppgifter från skolan hade, vid tiden för Skolinspektionens granskning, någon enstaka elev ströfrånvaro samt enstaka elev med en sammanhängande frånvaro över tid.

Resultat

Att främja närvaro

*Skollagen*¹ anger att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. För eleverna ska det finnas personal inom elevhälsan som arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot målen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*² innebär främjande in-

¹ Skollag (2010:800)

² Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

satser att skolan arbetar övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och minimera frånvaro i utbildningen. *Forskning och beprövad erfarenhet*³ pekar på att elevernas arbetsmiljö har betydelse för att motverka att frånvaro uppstår. För barn och ungdomar som lever i utsatta situationer är skolans arbete för att främja närvaro av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas skolans arbete med att organisationen, lärandemiljön samt den sociala och fysiska miljön ska stödja närvaro. Granskningen omfattar också elevernas delaktighet i arbetet. Vidare granskas elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete med att stödja elevernas närvaro.

Skolans främjande och förebyggande arbete

Internationella Engelska Skolan Karlstad är inriktat på akademiska insatser, i enlighet med den koncern skolan tillhör. "Vi vet i och med det, att en aktiv närvaro är en grund för lyckade studieinsatser", uppger rektorn. "Det bygger på en god kunskapsrelation och bra resultat vad gäller prestationer", uppger rektor vidare. Detta är något personalen vid skolan talar med eleverna om, både i elevrådssammanhang och bland elever vid "class meets" och individuella möten, emligt rektor.

Samtliga grupper som intervjuades uppger att det är ovanligt med ogiltig ströfrånvaro på skolan. På frågan om vad det är som skolan gör som motverkar ströfrånvaron uppger elevhälsan att de är bra på att fånga upp de som börjar få ströfrånvaro och att de ingriper tidigt. Lärarna uppger att bidragande orsaker till den låga ströfrånvaron är att lärarna syns i korridorerna och att de har en god elevsyn.

Vid elevintervjuer under besöket uppger eleverna att stämningen mellan eleverna samt mellan elever och lärare är bra vid skolan. Eleverna uppger även att de tycker att lärarna och undervisningen är bra. Eleverna uppger att de ibland pratar om närvaro i klassen. Det finns inte något gemensamt mål när det gäller närvaro på skolan. Skolan använder ett datasystem för frånvarorapportering. Under elevintervjuerna framkommer att det förekommer att det blir fel vid registreringen i systemet.

Rektorn uppger att schemana på skolan är utformade så att lektionerna är sammanhållna och att det inte finns några håltimmar på schemat. Vid elevintervjuerna framkommer att eleverna tycker att schemat överlag fungerade bra.

³ Se referenslista

Rektorn uppger att mentor har ansvar för sina elevers mående och situation i skolan, vad gäller både studier, kamrater, behov av stöd och hjälp, insatser av olika slag och proaktiv kontakt med elevens föräldrar genom samtal och möten. Klassen har två tillfällen per vecka för egna träffar, så kallade "class meet" och "mentor time" som genomförs under olika teman under överinseende av klassens mentorer. Det är mentors ansvar att ha den aktiva kontakt med hemmet i syfte att ha en god bild av den aktuella elevens situation vid skolan och likaså att påkalla andras uppmärksamhet i det fall något uppstår, där mentor känner behov av stöd. Det kan vara att kontakta skolans rektor, biträdande rektor eller kurator för att komma på djupet med en elevs behov.

Elevhälsan uppger att elevhälsans möten organiseras så att man vid det ena mötet diskuterar elevers mer sociala och känslomässiga utmaningar, det vill säga mer i termer av "jaget" och vid det andra tillfället, elevens mer akademiska svårigheter och i samband med detta, aktuellt behov av stöd av olika slag. Mentor eller undervisande lärare har ett ansvar att aktivt och uppmärksamt se eleverna i deras situationer på skolan och utifrån detta, agera direkt.

Skolinspektionens bedömning

Internationella Engelska Skolan i Karlstad har en organisation och ett arbetssätt som främjar elevernas närvaro. Rektorn arbetar även aktivt genom sitt ledarskap med att skapa trygghet och arbetsro och goda relationer mellan elever och mellan elever och personal. Engagemanget för eleven och elevens utveckling framkommer i samtliga intervjuer. Skolan utgör en god lärandemiljö med undervisning som anpassas till den enskilde elevens behov.

Skolinspektionen bedömer att elevernas delaktighet i skolans främjande arbete avseende närvaro kan utvecklas. Det kan gälla delaktighet vid framtagandet av plan mot kränkande behandling och inflytande över undervisning i syfte att främja närvaro.

Att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁴ anger att rektorn ska se till att utreda orsaken till frånvaro för elever med hög frånvaro. Rektorn ska vidare vid behov sätta in åtgärder med utgångspunkt i den genomförda utredningen samt följa upp de åtgärder som vidtagits. Enligt *Skolverkets all-*

⁴ Skollag (2010:800)

*männas råd*⁵ syftar utredningen till att ge en bild av orsaken till frånvaron. Lärarna bör framför allt fokusera på skolrelaterade orsaker till frånvaron, men också uppmärksamma andra orsaker. Elevhälsans utredning kan omfatta såväl skolrelaterade som andra orsaker. *Forskning och beprövad erfarenhet*⁶ pekar på att en elevs frånvaro kan bero på faktorer som är kopplade såväl till skolan som utanför skolan. För att kunna utreda och hitta fungerande lösningar för elever med hög frånvaro och komplex problematik måste det finnas en organisation för samverkan mellan skola, socialtjänst och barn- och ungdomspsykiatri. Samverkan med eleven och elevens vårdnadshavare är också av stor betydelse.

Inom bedömningsområdet granskas kvaliteten i det utredande och åtgärdande arbetet samt resultaten av insatta åtgärder på individnivå. Granskningen omfattar även skolans samverkan med elever och vårdnadshavare. Vidare granskas samarbetet mellan elevhälsans personal och lärarna samt om det finns en fungerande samverkan mellan elevhälsa, socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Skolans utredande och åtgärdande arbete

Rektor uppger att om en elev upprepat har ogiltig eller anmäld frånvaro som på något sätt framstår som märklig eller på annat sätt oförklarlig, sker ett samtal mellan mentor och vårdnadshavare på mentors initiativ för att undersöka vad som är skälet till aktuell frånvaro. Sker ingen bättring lyfts ärendet upp till elevvårdsteamet i syfte att ytterligare undersöka och utreda vad bakgrunden till frånvaron är. Här närvarar rektor eller biträdande rektor, kurator, skolsköterska och specialpedagog samt annan berörd person, som exempelvis elevens mentor.

Utifrån vad som framkommer i utredningen, vidtas åtgärder som möten med elev och föräldrar, aktuella lärare, kamrater och andra involverade, allt för att klara ut vad som är grunden till den icke önskade frånvaron.

Elevhälsan uppger att om mentor upplever att de antingen inte lyckas med en åtgärd eller helt enkelt behöver mer stöd själva, vidtalas rektor eller biträdande rektor. I komplicerade ärenden, sker en överlämning av ärendet till "Student Care Team". Därefter sker återkoppling till mentor och övriga medarbetare som i sin tur har en kontakt med vårdnadshavare eller att vårdnadshavare in-

⁵ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁶ Se referenslista

bjuds till möte med skolan och den som ansvarar för ärendet, för att lösa situationen.

Vid intervjutillfällena framkommer exempel på åtgärder som skolan vidtagit för elever med hög frånvaro. Det nämns t.ex. att personal har tät kontakt med hemmet, mentorer kan ha motivationshöjande samtal med eleven och eleven kan få kontakt med kuratorn.

En nyckelperson, inte alltid mentorn, utan lärare som eleven knyter an till är viktigt att hitta enligt rektor, för då brukar det gå bra. Men alla lärare som är i kontakt med eleven ställer upp och elevhälsoteamet försöker alltid att hitta bra lösningar. Skolan tar ibland hjälp av externa komplement från exempelvis socialtjänsten. Det är rektor som följer upp och fortsätter att åtgärda, ibland i dialog med ledningen. Det är rektorn som anmäler till hemkommunen och skickar information om detta till huvudmannen.

Utredningarna, åtgärder och uppföljning och utvärdering av åtgärderna dokumenteras. Rektor uppger att åtgärdsprogram vanligen upprättas för elever med hög frånvaro. Skolinspektionen har tagit del av några åtgärdsprogram för elever med ogiltig frånvaro. Rektor uppger att det varit komplicerade ärenden som skolan har kommit tillrätta med. Skolinspektionen vill dock framhålla att även om skolans arbete i de aktuella fallen varit framgångsrika behöver skolans åtgärder vara tydligt beskrivna i de åtgärdsprogram som upprättas.

Elevhälsan och rektorn uppger att samverkan med socialtjänsten och barn- och ungdomspsykiatri fungerar väl. Rektorn uppger även att det inte är ofta det blir aktuellt. Elever och vårdnadshavare är delaktiga i det utredande och åtgärdande arbetet.

Rektorn uppger att det är rektorn som har ansvaret för eleverna och för de enskilda elevärenden som ska utredas och åtgärdas men rektorn kan vända sig till ledningen i komplicerade elevärenden eller till företrädare för de olika professionerna kanske i första hand Head of Academics eller Director of Student Health vid huvudkontoret.

Huvudmannen kan stödja rektorn i det enskilda fallet på olika sätt. Det kan vara utredningar från barn- och ungdomspsykiatri eller socialtjänsten i elevens hemkommun som drar ut på tiden. I sådana lägen kan rektor behöva stöd för att veta hur skolan ska agera under utredningstiden. Rektorerna samverkar

även kring den här typen av frågor när de ses vid gemensamma kurser och andra tillfällen då rektorerna är samlade.

Skolinspektionens bedömning

Internationella Engelska Skolan i Karlstads utredande och åtgärdande arbete fungerar i huvudsak väl. Ett exempel på detta är att rektorn ser till att en utredning av orsakerna till frånvaron genomförs och att åtgärdsprogram upprättas i de fall det behövs. Skolan vidtar också åtgärder för att komma tillrätta med frånvaron och åter få eleven i undervisning.

Enligt Skolverkets allmänna råd⁷ syftar utredningen till att skolan ska skaffa sig ett tillräckligt underlag för att förstå orsaken till elevens frånvaro. I vissa fall behövs elevhälsans medverkan i arbetet med att utreda orsaker till en elevs frånvaro. Elevhälsans utredning kan omfatta såväl skolrelaterade som andra orsaker. Det är därför viktigt att samtliga kompetenser i elevhälsan tas tillvara om det behövs när en utredning genomförs.

Vid intervjuerna framkommer en del konkreta åtgärder som har vidtagits gällande elever med hög frånvaro, men i de ingivna åtgärdsprogrammen saknas i vissa fall beskrivningar av elevens behov och beskrivningar av åtgärder som knyter an till behoven.

Skolan behöver därför utveckla arbetet med åtgärdsprogram för att säkerställa att de åtgärder som vidtas knyter an till elevens behov, är konkreta och är möjliga att följa upp och utvärdera samt att de dokumenteras i åtgärdsprogrammet.

Att följa upp kvaliteten i arbetet med att främja närvaro och åtgärda frånvaro

*Skollagen*⁸ anger att rektorn systematiskt och kontinuerligt ska planera, följa upp och utveckla utbildningen med inriktningen mot de mål som finns för utbildningen. Enligt *Skolverkets allmänna råd*⁹ bör skolans analys av frånvaron utgöra underlag för rektorns kvalitetsarbete. *Forskning och beprövad erfarenhet*¹⁰ pekar på att ett systematiskt arbete

⁷ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

⁸ Skollag (2010:800)

⁹ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

¹⁰ Se referenslista

med insamling av frånvarostatistik, analys och åtgärder för tidig upptäckt av elevers frånvaro har betydelse för att öka närvaron.

Inom bedömningsområdet granskas skolans kvalitetsarbete med fokus på att främja närvaro och åtgärda frånvaro. Granskningen omfattar skolans uppföljning av frånvaro, analyser och utvecklingsbehov.

Skolans kvalitetsarbete

Under de intervjuer som genomfördes vid besöket framkommer att skolan inte har problem med ogiltig frånvaro.

Rektor uppger att skolan inte kommit så långt när det gäller analysen av frånvaron på en övergripande nivå. Meningen är att skapa en bild och göra en analys men skolan har ingen hög frånvaro att arbeta med när närvaron ligger på 93 procent för läsåret 2011/12. Rektorn följer varje månad upp frånvarosituationen på skolan för att fånga upp enskilda elever frånvaro men skolan gör inte någon uppföljning som omfattar sammanställning av frånvaro, t.ex. uppdelat på årskurser, kön eller ämnen, på skolnivå.

Arbetet för att främja närvaro och motverka frånvaro ingår inte specifikt som en post i det systematiska kvalitetsarbetet. När det gäller elevers delaktighet och samarbetet med vårdnadshavarna har skolan en enkät för vårdnadshavare och en enkät för elever. Huvudmannen följer även upp vad vårdnadshavare och elever anser om skolans ledning och lärare genom separata intervjuer vid sina besök ute på skolorna.

I den redovisning av kvalitetsarbetet som skolan skickar in till huvudmannen finns det få beskrivningar gällande frånvaron. Att det inte görs en systematisk uppföljning i kvalitetsarbetet förklarar rektorn med att frånvaron är så låg.

Skolinspektionens bedömning

Enligt Skolverkets allmänna råd¹¹ är det viktigt att rektorn har en samlad bild av frånvaron för att kunna göra en analys av skolans arbete för att främja närvaro och minska frånvaro.

¹¹ Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.*

Rektor, elevhälsa och lärare behöver tillsammans med skolans elever följa upp hur det främjande, utredande och åtgärdande arbetet fungerar för att kunna förbättra närvaron och minska frånvaron ytterligare. Skolans kvalitetsarbete behöver därför förbättras så att det tydligare omfattar skolans arbete gällande närvaro och frånvaro samt resultatet av detta arbete. Skolan behöver sammanställa frånvarostatistik och fullfölja de analyser på grupp- och skolnivå så som man har påbörjat.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med granskningen är att bidra till att skolor och huvudmän i större utsträckning vidtar ändamålsenliga åtgärder för att elever ska fullfölja sin utbildning och därmed att barns rätt till utbildning bättre tillgodoses. Därtill kan granskningen bidra till att tydliggöra olika kvaliteter i arbetet med att elever ska fullfölja sin utbildning. För de huvudmän och skolor som granskas förväntas granskningen mer omedelbart leda till att:

- Huvudmannen uppmärksammas på det ansvar den har för att säkerställa alla elevers rätt till utbildning.
- Skolans arbete med att främja närvaro och åtgärda frånvaro förbättras.

Granskningen omfattar grundskolans årskurser 6–9 och utgår från följande frågeställning:

Genomförs utredningar och vidtas tidiga åtgärder av sådan kvalitet att eleverna kan genomföra sin utbildning?

Fokus i granskningen är huvudmannens och skolans främjande, utredande och åtgärdande arbete.

Metod och material

För att få en så god bild som möjligt av hur skolan arbetar med granskningens frågeställningar har intervjuer genomförts på såväl skol- som huvudmannanivå. Då projektets frågeställningar innebär att komplexa frågor ska besvaras har intervjuer valts som central informationskälla. Utöver intervjuer har granskningen utgått från dokument.

Intervjuer har genomförts med företrädare för kommunen, huvudmän för fristående skolor, rektorer, elevhälsopersonal, lärare och elever. Intervjuer med elever har huvudsakligen gett information om skolans främjande och förebyggande arbete. Övriga intervjuer har utöver dessa områden gett information om skolans utredande och åtgärdande arbete samt kvalitetsarbetet.

Inför granskningsbesöken har dokument samlats in från både skolor och huvudmän. Insamlade dokument, bl.a. åtgärdsprogram samt kommunens och skolornas redogörelser för arbetet med elever med hög frånvaro, har gett information till granskningen. Dokumenten har även utgjort underlag för fördjupande frågor vid intervjuerna.

Referenslista

Urval av centrala referenser

Fostvedt U., Nilsson Å och Pettersson A. (2011). *Gr Dropouts, kartläggningsrapport* http://grdropouts.se/sites/default/files/kartlaggningsrapport_DO.pdf

Jönsson, Annelis (1990). *Skolk – en forskningsresumé*. Skolöverstyrelsen. Metarapport nummer 1.

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål*. Rapport 2009:1.

Skolinspektionen (2011). *Skolpliktsbevakning 40–2010:268*.

Skollagen (2012:800). 2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning, 3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen, 4 kap. Kvalitet och inflytande, 5 kap. Trygghet och studiero 7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning.

Skolverket (2012). *Skolverkets allmänna råd. Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan*.

Skolverket (2008). *Rätten till utbildning. Om elever som inte går i skolan*. Rapport 309.

Skolverket (2010). *Skolfrånvaro och vägen tillbaka. Långvarig ogiltig frånvaro i grundskolan ur elevens, skolans och förvaltningens perspektiv*. Rapport 341.

Statens offentliga utredningar 2010:64 (2010). *Se de tidiga tecknen – forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola*. Delbetänkande av Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn.

Sveriges kommuner och landsting (2012). *Barnen i fokus. Exempel på förutsättningar för ett framgångsrikt stöd till barn och unga*.